

Erken Yaşta Evlenen Ergenlerin Bireysel ve Ailesel Özellikleri, Okul Terkinin Nedenleri ve Evlilikle İlgili Sorunları

The Individual and Familial Characteristics of Girls Who Have Underage Marriage, Their Reasons for Dropping out, and Marital Problems

Nilüfer Koçtürk^{ORCID}, Filiz Bilge^{ORCID}, Fadime Yüksel^{ORCID}

Öz. Bu çalışmanın amacı; erken evlenen ergenlerin ailesel ve bireysel özelliklerinin, okul terki nedenlerinin ve evlilik sonrası yaşadıkları sorunların saptanmasıdır. Katılımcılar, 14-18 yaş arası, 40 erken yaşta evlenen ergen ile erken evlenme öyküsü olmayan 30 kız çocuğudur. Araştırmada erken evlenenlerin ebeveynlerinin eğitim durumlarının çoğunlukla ilköğretim ve altı olduğu, annelerinin erken yaşta evlenip doğum yaptığı ve çoğunlukla çalışmadığı, ailelerinin devletten daha çok yardım aldığı, kardeş sayılarının daha fazla olduğu ve kendilerinin intihar girişimi ve özyaralama davranışlarını daha fazla sergiledikleri belirlenmiştir. Ayrıca, erken evlenen kız ergenlerin neredeyse tamamının okulu terk ettiği, yaklaşık yarısının ilköğretimi tamamlamadığı, en çok 8. ve 9. sınıfta öğrenimlerini sonlandırdıkları, okul terki nedenlerinin ise en çok erken yaşta evlilikten, ders başarısının kötü düzeyde olmasından ve ailesel sorunlardan kaynaklandığı saptanmıştır. Ayrıca, evlilik sonrası ergenlerin bir kısmının yaşamlarının olumsuz yönde değiştiği, aile ilişkilerinde sorunlar yaşadıkları, ebeveynlerinden destek görmedikleri ve ruhsal sorunların geliştiği saptanmıştır. İlgili alanyazın ışığında bulgular tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler. Erken evlilik, Ergenler, Bireysel özellikler, Ailesel özellikler, Okul terki.

Abstract. Participants are 40 girls who married underage and 30 girls who have no such history between the ages 14-18. In the study, it was determined that parents of adolescents who married underage mostly have low educational achievement, mothers married young and gave birth young, most of the mothers do not work, families receive state benefits more, and the number of siblings is higher. Moreover, it was determined that almost all of the adolescents dropped out of school, half of them did not complete primary school education, their reasons for dropping out mostly result from low academic achievement, underage marriage, and familial problems. Additionally, it was determined that lives of some of the adolescents took a negative turn, they experienced problems in their family relations, they did not receive support from their parents, and that they experienced mental health problems. Results were discussed under the light of literature, and suggestions were made.

Keywords. Underage marriage, Adolescents, Individual characteristics, Familial characteristics, Dropping out.

Nilüfer Koçtürk (Sorumlu Yazar)

SB Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle EAH, Ankara, Türkiye
e-mail: nilkeser@hacettepe.edu.tr

Filiz Bilge

Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye
e-mail: fbilge@hacettepe.edu.tr

Fadime Yüksel

SB Ankara Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesi, Ankara, Türkiye
e-mail: yukselfadime@gmail.com

Geliş / Received: 8 Temmuz/July 2017

Düzeltilme / Revision: 2 Nisan/April 2018

Kabul / Accepted: 8 Mayıs/May 2018

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turkish Psychological Counseling and Guidance Association

Onsekiz yaşından önce resmi veya gayri resmi evlenme anlamına gelen erken yaşta evlilik özellikle gelişmemiş ülkelerde görülen bireysel ve toplumsal sorunlardan biridir (Henry v.d., 2015; Wodon v.d., 2017). Dünya Bankasının erken yaşta evlilik konusunda hazırladığı rapora göre erken yaşta evlilik hem kızların psiko-sosyal gelişimlerinde hem de ülke ekonomisinde olumsuz sonuçlara yol açmakta olup Afrika ve Pakistan gibi Asya ülkelerinde sıklıkla görülmektedir (Wodon v.d., 2017). UNICEF'in (2017) 109 ülkeyi değerlendirdiği raporuna göre de erken yaşta evlilikler Batı ve Orta Afrika ülkelerinde (%27) en çok görülürken Amerika Birleşik Devletleri ile Orta ve Batı Avrupa ülkelerinde bu soruna rastlanmamaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerden biri konumundaki Türkiye'de Aile Yapısı Araştırmasının (Türkiye İstatistik Kurumu; TÜİK, 2017) sonuçlarına göre ilk evliliklerin %17.9'u 18 yaşından önce gerçekleşmekte olup, bu oran cinsiyete göre değerlendirildiğinde kadınlarda %28.2, erkeklerde ise %5.6'dır. Yine TÜİK (2016) tarafından Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi veri tabanından üretilen evlenme istatistiklerine göre, 16-17 yaş grubunda olan kız ergenlerin resmi evliliklerinin toplam resmi evlenmeler içindeki oranı %5.2'dir. Mahkeme kararı sonucu gerçekleştirilen bu evlilik oranına benzer olarak, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2014) tarafından yapılan "2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması" sonuçlarına göre 15-19 yaş arası kadınların (n=8174) %7.1'i evli olduğu ve araştırmaya katılan 25-49 yaş arası kadınların %22'sinin 18 yaşından önce evlendiği belirlenmiştir. Cinsel istismar şüphesi nedeniyle adli görüşme için Ankara Çocuk İzlem Merkezi'ne gelen 465 çocuktan %10.4'ünün (n=40) ise erken yaşta evlendiği ve bu çocukların 13-17 yaş arasında oldukları saptanmıştır (Yüksel v.d., 2012). Resmi kurumlar tarafından yürütülen bu araştırma sonuçları arasındaki oransal farklılıklarla birlikte alanyazında da farklı bulguların elde edildiği görülmektedir. Söz gelimi, Diyarbakır'ın Bismil İlçesinde 2348 kişi ile gerçekleştirilen bir prevalans araştırmasında kadınların %71.3'ünün 18 ve altı yaşlarda evlendiği, yaklaşık %34'ünün de bu evliliği 10-15 yaş arasında gerçekleştirdiği saptanmıştır (Orçan ve Kar, 2008). Yine Diyarbakır'da 966 kadınla yapılan bir çalışmada ise erken yaşta evlilik oranı %42.5 olarak belirlenmiştir (Acemoğlu, Ceylan, Saka ve Ertem, 2005). Denizli'de 4041 ergenle yapılan tarama çalışmasında ise erken yaşta evlilik oranı %6.4'tür (Özşahin, Zencir, Gökçe ve Acımuş, 2006). Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen'in (2012) "2008 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması" verisinden yararlanarak yaptıkları araştırmanın bulgularına göre de her on kadından

üçünün erken yaşta evlilik yaptığı saptanmıştır. Sonuç olarak, bu bulgular, Türkiye’de kadınlarda 18 yaşından önce evlilik oranının %5.2 ile %71.3 arasında değiştiğini göstermektedir. Evlilik oranları arasındaki farklılıkların en belirgin göstergesi ise erken yaşta evliliklerin Türkiye’deki coğrafi bölgelere (TÜİK, 2016) veya alt kültürel özelliklere göre değişmesidir (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2014; Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012). Örneğin, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde başta örf-adet gibi geleneksel özelliklerden kaynaklı daha fazla erken yaşta evlilik yaşanmaktadır (TÜİK, 2016; Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen, 2012). Ancak, tüm Türkiye’yi kapsayıcı bir prevalans çalışmasının olmaması sorunun büyüklüğünün belirlenmesinde ve bu soruna çözümler üretilmesinde bir engel olarak görülmektedir (Dabak, 2014).

Alanyazında erken evliliğin oluşmasında geleneksel uygulamaları ve ataerkil sistemi kapsayan kültür faktörünün rolü vurgulanmaktadır (Burcu, Yıldırım, Sırma ve Sanıyaman, 2015; Ertem, Saka, Ceylan, Değer ve Çiftçi, 2008; İlhan-Tunç, 2009; Udgiri, 2017; Yiğit, 2015). Burcu ve diğ.’nin (2015) Ankara’da sekiz kadınla yaptıkları nitel araştırmada erken yaşta evliliğin kadının namusunun korunması, kadının ekonomik yükünün bir diğerine devredilmesi gibi geleneksel uygulamalardan beslendiği ve geleneksel anlayışın kabul gördüğü ataerkil sistemde kadınların kültürel sistem tarafından evliliğe hazırlandığı sonucuna varılmıştır. Ertem ve diğ.’nin (2008) Mardin’de 871 kadınla yaptıkları tarama çalışmasında ise erken yaşta evlilik oranı %56.1 olarak belirlenmiş olup Kürt veya Arap kökenli, eğitim düzeyi düşük, kırsal alanlarda ve geniş ailelerde yaşayan kadınlarda erken yaşta evlilik oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yüksel-Kaptanoğlu ve Ergöçmen (2012) tarafından yapılan araştırmada ise sadece dini nikâhla, kendilerinden yaşça daha büyük olan birinci derece akrabalarıyla ve ailelerinin isteğiyle evlenen kadınlar arasında erken yaşta evlilik daha yaygın olarak saptanmıştır. Ayrıca, mağdurların çoğu, sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerden gelmektedir (Dabak, 2014; Ertem v.d., 2008; Soylu ve Ayaz, 2013; Udgiri, 2017; Yiğit, 2015). Dabak (2014) sosyo-ekonomik (yoksulluk gibi) ve sosyo-kültürel (geleneksel uygulamalar ve/veya dini inanış gibi) nedenler ile eğitimsizliğin en etkili üç faktör olduğunu belirtmektedir. Buna karşın, bir araştırmada erken yaşta evlenenlerde akraba evliliği, okuryazar oranının düşüklüğü, kırsal kesimde yaşama oranı daha yüksek olmakla birlikte bu değişkenler yönünden karşılaştırma grubu ile aralarında fark bulunmamıştır (Güneş v.d., 2016). Diğer yönden, Mardin’de 22 kişi ile gerçekleştirilen nitel bir

araştırmada genel olarak evlilik kararında dini ve toplumsal öğretilerin etkili olmasıyla birlikte, erken yaşta evliliğin ailenin çocuk sayısının fazla olması gibi ekonomik nedenlerle veya ergenlerin haramdan korunması gibi dini gerekçelerle gerçekleştirildiği belirlenmiştir (Güven ve Tacoğlu, 2017).

Erken yaşta evlenme, ergenlerin tercihi olabildiği gibi ebeveynlerinin isteği ile de gerçekleşmektedir. Önceki araştırma bulgularına göre ergenlerin kendi isteği dışında evlendirilme oranı %12.5 (Yüksel v.d., 2012) ile %29.9 (Orçan ve Kar, 2008) olarak değişmektedir. Tüm yaşamı etkileyecek önemli bir kararın verilmesinde erken yaşta evlenenlerin 18 yaşın altında olduğu ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına dair Sözleşme'ye (UNICEF, 2004) göre 18 yaş altı tüm bireylerin "çocuk" sayıldığı göz önüne alındığında bu kararın sağlıklı bir şekilde değerlendirilememesi muhtemeldir. Bu kararın nasıl bir psiko-sosyal ortamda verildiği incelendiğinde de ergenlik döneminde evden kaçarak evlenen on kadınla Denizli'de yapılan nitel bir çalışmada bu kişilerin kaçma öncesinde aileleriyle sorunlar yaşadıkları, çoğunun ailelerinde iletişimsizliğin ve sosyal destek eksikliğinin var olduğu, ailelerinin duygusal ve sosyal gereksinimlerini yeterince karşılamadıkları, kendilerini ailelerinin anlamlı bir parçası olarak algılamadıkları ve düşük benlik algısına sahip oldukları saptanmıştır (Duru ve Arslan, 2014). Özetle, ergenlerin yaşamlarında bireysel ve ailesel bu derece psiko-sosyal sorunların bulunması erken yaşta evlilik kararının verilmesini kolaylaştıran bir faktör olabilmektedir.

Alanyazında erken yaşta evliliklerin kadınların sağlığına, psikolojik ve sosyal (örn., eğitim hayatı, yasal hakların varlığı) durumlarına olumsuz etkileri konusunda birçok araştırma bulunmaktadır. Sağlık açısından ele alındığında, erken yaşta evlenen ergenlerin 18 yaşından önce gebe kalma oranları %86 gibi yüksek bir orana ulaşabilmektedir (Güneş v.d., 2016). Ergen gebelerde ise doğum öncesi komplikasyonların yüksek oranda görüldüğü, bu gebelerde hem annenin hem de bebeğin hastalığa yakalanma ve ölüm riskinin arttığı bilinmektedir (Acemoğlu v.d., 2005; Ertem v.d., 2008; Yılmaz v.d., 2015). Bunlara ek olarak, erken yaşta evlenen 300 kadınla İstanbul'da yapılan bir araştırmada kadınların üreme sağlığı sorunları yönünden de risk altında oldukları ve cinsel ilişki sırasında ısırılma/dayak, zorla veya anal ilişki gibi hoşlanmadığı davranışlara maruz kaldıkları saptanmıştır (Karakaya ve Gençalp, 2009). Erken evlenen çoğu ergen, evlilik sonrası geniş ailede yaşamakta (Soylu ve Ayaz, 2013) ve hamile kalamayan ergenler de eşinin ailesi ve toplumsal çevre tarafından "kısır" gibi etiketlenmelere maruz kalabilmektedir (Henry v.d., 2015).

Bu durum ergenlerin gelişim dönemi ile uyumlu olmayan sorumluluklar yüklenmelerine ve psiko-sosyal birçok sorunla karşı karşıya kalmalarına yol açmaktadır. Nitekim erken yaşta evlenen kadınların %67.7'si de evlendikleri dönemde evliliğe hazır olmadıklarını belirtmektedirler (Karakaya ve Gençalp, 2009). Erken yaşta evlenen 20-72 yaş arası 12 kadınla Ankara'da yapılan nitel bir çalışmada kadınların çoğunlukla eşlerinden çekindikleri ve eşleri ile iletişim kurmakta zorlandıkları, çocuk sahibi olmak ve çocuk bakmak konusunda güçlükler yaşadıkları, aile içinde karar mekanizmalarının dışında kaldıkları ve kendilerini güçsüz hissettikleri saptanmıştır (Çoban, 2009). Ruhsal bozukluk açısından değerlendirildiklerinde de erken evlenen ergenlerin ruhsal tanı alma yönünden risk altında oldukları görülmektedir (Bulut v.d., 2015; Güneş v.d., 2016; Soylu ve Ayaz, 2013). Adli değerlendirme için yönlendirilen 48 kız ergen ile yapılan çalışmada çocukların %45.8'ine en az bir ruhsal bozukluk tanısı konduğu, en sık konulan tanıların majör depresif bozukluk (%20.8) ve uyum bozukluğu (%14.6) olduğu; evlendirilme sonrası çocukların %29.2'sinde intihar düşüncesinin, %20.8'inde intihar girişiminin olduğu saptanmıştır (Soylu ve Ayaz, 2013). Ayrıca, evliliği istemeyen, evlendirildiği kişiyi evlilik öncesi tanımayan, evlilik sonrası geniş ailede yaşayan, eşi çalışmayan ve eşi tarafından fiziksel ve duygusal istismara maruz kalan olgularda depresif bozukluk ve uyum bozukluğu gibi ruhsal bozukluklar daha yüksek oranda belirlenmiştir (Soylu ve Ayaz, 2013). Bulut ve diğ.'nin (2015) Dicle Üniversitesi Adli Tıp Biriminde muayene edilen ve erken yaşta evlenen 19 kız ergenin muayene bulgularını geriye dönük olarak değerlendirdikleri çalışmada ise ergenlerin %42.1'i ruhsal bozukluk tanısı almış olup akut stres bozukluğunun en sık konulan tanı olduğu görülmüştür. Yine Dicle Üniversitesi Kadın Doğum ve Hastalıkları Polikliniğinde erken yaşta evlenen 15-65 yaş arası 50 kişiyle yapılan çalışmada da kadınların çift uyumunun ve cinsel işlevlerinin bozulmuş olduğu, çocukluk çağında daha fazla fiziksel ve duygusal istismara maruz kaldığı, evliliğin ilk yıllarında da fiziksel ve cinsel istismara maruz kalma oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Güneş v.d., 2016). Yüksel ve diğ.'nin (2012) çalışmasında ise erken evlenen ergenlerin %12.5'inin daha önce cinsel istismara maruz kaldıkları saptanmıştır. Bu bulguyla paralel olarak, başka bir çalışmada erken yaşta evlenen ergenlerin %14.6'sının evlendirildiği kişi tarafından fiziksel şiddete/istismara, %27.1'inin ise duygusal istismara maruz kaldığı belirlenmiştir (Soylu ve Ayaz, 2013). Bunlara ek olarak, erken evlenenlerin evlilik sonrasında da evliliğe dair beklentilerinin karşılanmadığı, aileleri tarafından dışlandıkları, yeni rolleriyle ilgili çatışmalar ve uyum güçlüğü yaşadıkları alanyazında

vurgulanmaktadır (Duru ve Arslan, 2014). Bununla birlikte, erken yaşta evliliklerde aile-içi sorunların sıkça yaşandığı ve bu sorunların içeriğinin eş ile anlaşamama, ekonomik sorunlar, fikir uyuşmazlığı ve fiziksel şiddet olduğu görülmektedir (Karakaya ve Gençalp, 2009).

Erken yaşta evliliğin sosyal sonuçları ele alındığında ise evlilik öncesi olduğu gibi evlilik sonrası da ergenlerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olduğu, resmi nikah yokluğunun ve iş gücüne katılmamalarının sosyal yönden dezavantajlı olmalarına yol açtığı vurgulanmaktadır (Karakaya ve Gençalp, 2009). Bu durum erken evlenen kadınların yasal haklarının korunmasını engellemekte ve onların güçsüz bir pozisyonda kalmalarına yol açmaktadır. Bu kadınların evlilik sonrası çalışmama oranlarının da yüksek olduğu (Karakaya ve Gençalp, 2009; Soylu ve Ayaz, 2013) göz önüne alındığında, ekonomik olarak gayri resmi eşe bağımlı bir halde kalmaları kaçınılmazdır.

Erken yaşta evlilik eğitim açısından ele alındığında erken yaşta evlenenlerin eğitim düzeyinin düşük olduğu (Acemoğlu v.d., 2005; Ertem v.d., 2008) ve okul terki nedenlerinden birinin de erken yaşta evlilikten kaynaklandığı alanyazında vurgulanmaktadır (Boran, Gökçay, Devocioğlu ve Eren, 2013; İlhan-Tunç, 2009; Soylu ve Ayaz, 2013; Wodon, Nguyen ve Tsimpo, 2016). Wodon ve diğ. (2016) ulusal istatistiklere göre Uganda'da kızların erken evlilik ve hamilelik sebebiyle okul bırakma oranının %67.8'lere varabildiğini aktarmaktadır. Türkiye'de ise farklı araştırma bulgularına göre, kadınların eğitime devam etmeme nedeninin erken yaşta evlilik olması %7.3 (Soylu ve Ayaz, 2013) ile %15 (Karakaya ve Gençalp, 2009) arasında değişmektedir. Bununla birlikte, sadece erken yaşta evlenen olguların değerlendirildiği çalışmalarda ise daha yüksek oranların elde edildiği görülmektedir. Örneğin, Sakarya'da adli rapor için hastaneye başvuran erken evlilik olgularının değerlendirildiği bir çalışmada erken yaşta evlenen ergenlerin %84.6'sının öğrenimine devam etmediği saptanmıştır (Ayaz, Ayaz ve Soylu, 2012). Bir diğer açıdan, örf-adet, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı gibi farklı nedenlerle öğrenimin sonlanması (İlhan-Tunç, 2009; Udgiri, 2017; Wodon v.d., 2016) da dolaylı olarak kız ergenleri erken evliliğe yönlendiren bir durum olabilmektedir. Hem bireysel hem de toplumsal birçok soruna yol açan erken evliliğin önlenmesi için bu kız çocuklarının bireysel ve ailesel özelliklerinin ve okul terkiye yol açan nedenlerin belirlenmesi çok önemlidir. Bu çalışmanın, özellikle okul psikolojik danışmanlarının okul terkini önlemeye yönelik çalışmalarına yön vereceği düşünülmektedir. Bununla birlikte, kız çocuklarının evlilik sonrası yaşadıkları sorunlarının belirlenmesi de

hem erken evliliği önlemek için öğrencilere ve topluma yapılacak psiko-eğitim programlarında kullanılması, hem de erken evlenenlere verilecek psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Erken yaşta evlilik konusunda yapılan önceki araştırmaların kısıtlı sayıda olduğu, çoğu araştırma bulgularının bölgesel olarak farklılık gösterdiği, çoğu araştırmada karşılaştırma grubunun olmadığı, örneklem sayısının düşük sayıda olduğu, erken yaşta evlenenlere dair bilgilere geriye dönük dosya taramasıyla veya yıllar sonra kadınların yetişkinlik dönemlerinde ulaşılabildiği ve zaman faktörü sebebiyle bazı bilgilerin unutulabileceği göz önüne alındığında, erken yaşta evlilik konusunda yeni bir araştırmaya ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Belirtilen tüm bu sebeplerden ötürü, bu çalışmanın amacı; erken evlenen kız ergenlerin ailesel ve bireysel özelliklerinin, okul terki nedenlerinin ve evlilik sonrası yaşadıkları sorunların saptanmasıdır. Bu amaçla, çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- a) Erken yaşta evlenen kız ergenlerin ailesel özellikleri (ebeveynlerin eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, annenin ilk çocuğunu doğurma yaşı, annenin evlenme yaşı, kardeş sayısı, ailenin devletten yardım alma durumu, ailesel sorunların varlığı ve ailesel sorunlarla baş edebilme) nelerdir?
- b) Erken yaşta evlenen kız ergenlerin bireysel özellikleri (fiziksel istismar varlığı, intihar girişimi, öz yaralama öyküsü, sanatsal/sportif etkinlik varlığı, okul terki oranı, öğrenimin sonlandırıldığı sınıf düzeyi ve okul terki nedenleri) nelerdir?
- c) Erken yaşta evlenen kız ergenlerin evlilik sonrası yaşadıkları sorunlar nelerdir?

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Betimsel bir araştırma olan bu çalışmanın katılımcılarını 2013 yılında Ankara Çocuk İzlem Merkezi'ne başvuran, 14-18 yaş arası, 40 erken evlenen kız ergen ile erken evlenme öyküsü olmayan 30 kız ergen oluşturmaktadır. Çalışmada karşılaştırma grubunun kullanılmasının amacı maruz kalınan değişkenin (erken evlilik durumunun) sonuçları (bireysel ve ailesel faktörleri) etkileyip

etkilemediğinin belirlenmek istenmesidir (Herbert, Beck, Brown ve Bilston, 2017). Diğer bir deyişle, çalışmada olgu-kontrol araştırma deseni kullanılarak iki grup arasındaki farkın rastlantısal mı, yoksa istatistiksel olarak anlamlı mı olduğuna karar vererek nedensel bir ilişkiyi belirlemektir (Herbert v.d., 2017; Sümbüloğlu ve Akdağ, 2010). Olgu-kontrol çalışmaları gözlemsel araştırma türlerinden biri olup, alanyazında retrospektif kohort çalışmaları olarak da anılmaktadır (Çaparlar ve Dönmez, 2016).

Çalışmanın evreni, Ankara'da yaşayan ve 18 yaşının altında evlenen kız ergenlerdir. Çalışmada örnekleme yöntemi olarak uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, araştırmacıların katılımcılara kolay ulaşabildiği ve gönüllü olan katılımcıların çalışmaya dahil edildiği (Teddlie ve Yu, 2007), diğer bir deyişle, belirli ölçütleri karşılayan katılımcıların seçildiği, rastgele olmayan bir örnekleme yöntemidir (Dörnyei, 2007).

Katılımcıların %57.1'i (n=40) 18 yaş altında evlenen, %42.9'u (n=30) evlenmeyen ergenlerdir. Çalışma grubundaki tüm ergenlerin yaş ortalaması \bar{x} =16.13, SS=0.93'tür. Erken yaşta evlenen grubun yaş ortalaması \bar{x} =16.10, SS=0.93; karşılaştırma grubunun yaş ortalaması \bar{x} =16.17, SS=0.95'tir. Bağımsız örneklemler t-testi analizi sonucunda çocukların yaş ortalaması yönünden 18 yaş altında evlenen grup ile karşılaştırma grubu arasında bir fark olmadığı saptanmıştır ($t=-.294$; $p>.05$).

Çalışma grubunda yer alan ergenlerin evlendiği kişilerin özellikleri incelendiğinde ise yaş aralığı 16-30 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması \bar{x} =23.05, SS=2.60'tür. Gayri resmi eşlerin %90'ı (n=36) işçi, %7.5'i (n=3) serbest meslek sahibi ve %2.5'i (n=1) işsizdir. Erken evlenen ergenlerin %20'si (n=8) eşi ile akrabadır. Buna ek olarak, erken evlenen ergenlerin %77.5'inin (n=31) adli bildirimleri başvurdukları hastane tarafından yapılmıştır. Buna göre erken evlenenlerin %67.5'inin (n=27) hamile olduğu, %2.5'inin (n=1) düşük yaptığı ve %7.5'inin (n=3) doğum yaptığı belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Aile Bilgi Formu. Ailesel demografik özelliklere yönelik ebeveynlerden bilgi elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından Aile Bilgi Formu geliştirilmiştir.

Araştırma kapsamında, ailesel demografik özelliklere yönelik olarak; annenin ve babanın eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, annenin evlilik ve ilk çocuğunu doğurma yaşı, çocuk sayısı, ailenin devletten yardım alımı, ailesel sorunların varlığı ve ailesel sorunlarla başedebilme değişkenleri incelenmiştir.

Ergen Bilgi Formu. Araştırmada, fiziksel istismar varlığı, intihar girişimi, özyaralama davranışı sergileme, sportif ve/veya sanatsal etkinlik varlığı, okul terki oranı, öğrenimin sonlandırıldığı sınıf düzeyi ve okul terki nedeni değişkenlerine yönelik olarak bilgi elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen Ergen Bilgi Formu kullanılmıştır. Ayrıca, 18 yaş altında evlenen ergenlerin gayri resmi eşlerine ve evlilik sonrası yaşadıkları damgalanma, dışlanma, destek görme gibi durumlara ilişkin bilgi elde etmek amacıyla Ergen Bilgi Formu'nda ek sorulara yer verilmiştir.

İşlem

Etik kurul izni sonrası, 18 yaş altında evlenen ve Ankara Çocuk İzlem Merkezi'ne gelen 65 ergen arasından çalışma ölçütlerini sağlayan 40 ergene (%61.5) ve 40 ebeveyne ulaşılmıştır. Veri toplama sürecinde merkeze gelen 65 ergenin tamamının çalışmaya dahil edilememesi sebebi ergenlerin merkeze kendi ebeveynleri yerine kayınvalide, kayınpeder gibi evlendiği kişinin ailesiyle birlikte gelmesidir. Çalışma kapsamında erken yaşta evlenen ergenlerin ebeveynlerinden de bilgi alınması gerektiğinden kendi ebeveynleriyle gelmemiş olan 25 ergen çalışmaya dahil edilmemiştir. Karşılaştırma grubu ise aynı hastanenin çocuk polikliniğine başvuran ve 18 yaş altında evlenme öyküsü olmayan 30 ergenden ve ebeveyninden oluşmaktadır. Katılımcılar, araştırmanın amacı hakkında bilgilendirilmiş ve gönüllük esasına göre araştırmada yer almıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden ergenlere Ergen Bilgi Formu, ebeveynlerine de Aile Bilgi Formu verilerek yanıtlamaları istenmiştir. Veriler Ekim 2013-Aralık 2013 tarihleri arasında toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesinde SPSS 21.0 kullanılmıştır. Çalışma gruplarında yer alan ergenlerin yaş ortalamalarının ve annelerinin ilk çocuklarını doğurma yaşlarının karşılaştırılmasında parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Diğer alt problemlerin sınanmasında ise yüzde-frekanstan ve 2x2 ki-kare testinden yararlanılmıştır. Ki-kare testi nominal değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen parametrik olmayan

testlerden (Aziz, 2017) biri olup gözlenen frekans değerleri ile teorik olarak beklenen frekans değerlerinin karşılaştırmasını yapmaktadır. Araştırmada hata payı sınırı .05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmanın üç alt sorusuna yönelik olarak elde edilen bulgular aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

a. Erken yaşta evlenen kız çocuklarının ailesel özelliklerine yönelik bulgular

Onsekiz yaş altında evlenen ergenlerin ebeveynlerinin eğitim durumu incelendiğinde annelerin %92.5'inin (n=37) ilköğretim ve altı, %7.5'inin (n=3) ortaokul mezunu olduğu; babalarının ise %85'inin (n=34) ilköğretim ve altı, %10'unun (n=4) ortaokul, %5'inin (n=2) lise mezunu olduğu belirlenmiştir. Karşılaştırma grubunda yer alan ergenlerin annelerinin %36.7'sinin (n=11) ilköğretim ve altı, %6.7'sinin (n=2) ortaokul, %56.7'sinin (n=17) lise mezunu olduğu; babaların %26.7'sinin (n=8) ilköğretim ve altı, %23.3'ünün (n=7) ortaokul, %16.7'sinin (n=5) lise, %14.3'ünün (n=10) üniversite mezunu olduğu öğrenilmiştir. Ki-kare analizinde beklenen değeri 5'ten küçük olan gözenek sayısının toplam gözenek sayısının %20'sini aştığı (%50 olduğu) görüldüğünden, anlamlılık testine ilişkin sonuçlar yorumlanamamıştır. Ancak, 18 yaş altında evlenen ergenlerin hem annelerinin hem de babalarının eğitim düzeyinin karşılaştırma grubuna göre daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Çalışma kapsamında çalışma grubunun annelerinin ilk çocuklarını doğurma yaşı incelenmiştir. Bağımsız örneklem t-testi analizi sonucunda annelerin ilk çocuklarını doğurma yaş ortalaması yönünden 18 yaş altında evlenen grup ile karşılaştırma grubu arasında anlamlı farklar olduğu saptanmıştır ($t = -3.340$; $p < 0.001$).

Onsekiz yaş altında evlenen ve evlenmeyen ergenlerin ailesel özellikleri karşılaştırıldığında, annenin çalışma durumu [χ^2 (sd=1, n=70)= 8.750, $p < 0.01$], ailenin devletten yardım alımı [χ^2 (sd=1, n=70)= 7.802, $p < 0.01$], kardeş sayısı [χ^2 (sd=1, n=70)= 4.444, $p < 0.05$] ve annenin evlenme yaşı [χ^2 (sd=1, n=70)=

8.873, $p < 0.01$] yönünden gruplara ilişkin gözlenen ortalamalar arasındaki fark anlamlıdır (Tablo 1). Buna karşın, ailesel sorunların varlığı [χ^2 (sd=1, n=70)= 3.262, $p > 0.05$] ve ailesel sorunlarla başedebilme [χ^2 (sd=1, n=70)= 0.113, $p > 0.05$] yönünden gruplara ilişkin gözlenen ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olmadığı saptanmıştır.

Tablo 1. 18 yaş altında evlenen ve evlenmeyen ergenlerin bireysel ve ailesel özelliklerine ilişkin yüzdeler ve ki-kare değerleri

Değişkenler	Erken evlenen grup		Karşılaştırma grubu		χ^2	p
	N	%	N	%		
Annenin çalışma durumu						
Evet	4	10	12	40		
Hayır	36	90	18	60	8.750	.003**
Devletten yardım alımı						
Evet	16	40	3	10		
Hayır	24	60	27	90	7.802	.005**
Kardeş Sayısı						
3 ve altı	24	60	25	83.3		
4 ve üzeri	16	40	5	16.7	4.444	.035*
Annenin evlenme yaşı						
18 yaş altı	17	42.5	3	10		
18 yaş üzeri	23	57.5	27	90	8.873	.003**
Ailesel sorunların varlığı						
Var	26	65	13	43.3		
Yok	14	35	17	56.7	3.262	.071
Ailesel sorunlarla başedebilme						
Evet	32	80	23	76.7	0.113	.737
Hayır	8	20	7	23.3		
Etkinlik						
Var	5	12.5	20	66.7	21.907	.000***
Yok	35	87.5	10	33.3		
Okul terki						
Var	39	97.5	1	3.3		
Yok	1	2.5	29	96.7	62.072	.000***

b. Erken yaşta evlenen kız ergenlerin bireysel özelliklerine yönelik bulgular

Erken evlenen ergenlerin %7.5'inin (n=3) baba tarafından fiziksel istismar öyküsü, yine %7.5'inin (n=3) intihar girişimi ve %7.5'inin (n=3) özyaralama öyküsü mevcuttur. Bunlara ek olarak, erken evlenen ergenlerin %100'ü bu zamana kadar tiyatroya ve sinemaya gitmediğini, %100'ü herhangi bir sportif ve/veya müzik aleti çalma gibi sanatsal bir faaliyetle uğraşmadığını ve %97.5'i (n=39) okulu terk ettiğini belirtmiştir. Erken evlenen ve evlenmeyen ergenlerin spor veya sanatsal bir etkinlikle ilgilenme [χ^2 (sd=1, n=70)= 21.907, p<0.001] ve okul terki [χ^2 (sd=1, n=70)= 62.072, p<0.001] yönünden iki gruba ilişkin gözlenen ortalamalar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (Tablo 1).

Erken evlenenlerin öğrenimin sonlandırıldığı sınıf düzeyi incelendiğinde %2.6'sının (n=1) 2., %2.6'sının (n=1) 4., %5.1'inin (n=2) 5., %5.1'inin (n=2) 7., %33.3'ünün (n=13) 8., %35.9'unun (n=14) 9., %10.3'ünün (n=4) 10., ve %5.1'inin (n=2) 12. sınıfta okulu terk ettiği belirlenmiştir. Tablo 2'de görüldüğü üzere, ergenlerin okulu terk etme nedenleri ise en çok erken yaşta evlilik (%38.5), ders başarılarının kötü düzeyde olması (%25.6) ve ailesel sorunlardır (%12.8).

Tablo 2. Erken evlenen ergenlerin okul terki nedeni

Okul terki nedeni	N	%
Erken yaşta evlilik	15	38.5
Ders başarısının kötü düzeyde olması	10	25.6
Ailevi sorunlar (ekonomik, ebeveyn-çocuk vb.)	5	12.8
Okul ortamını sevmeme	4	10.3
İkamet edilen yerde okul olmaması	3	7.7
Devamsızlık nedeniyle okuldan atılma	2	5.1
TOPLAM	39	100

c. Erken yaşta evlenen kız ergenlerin evlilik sonrası yaşadıkları sorunlara yönelik bulgular

Erken evlenen ergenlerin %95'inin (n=38) kendi isteği ile evlendiği ve %97.5'inin (n=39) gayri resmi eşten şikayetçi olmadığı belirlenmiştir. Evlilik

sonrası yaşanan sorunlar incelendiğinde ise ergenlerin %12.5'i (n=5) evliliği ile ilgili hakkında dedikodu çıktığını, %15'i (n=6) çevresi tarafından ad takma, aşağılanma gibi olaylar yaşadığını, %12.5'i (n=5) çevresi tarafından dışlandığını, %7.5'i (n=3) ailesinden şiddet gördüğünü, %20'si (n=8) yaşamının olumsuz yönde değiştiğini, %20'si (n=8) ebeveynlerinden destek görmediğini, %25'i (n=10) aile ilişkilerinde sorunlar yaşadığını, %17.5'i (n=7) evlendiği için anne-babası arasında sorunların olduğunu, %22.5'i ise (n=9) evlenme sonrası ruhsal sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Bunlara ek olarak, erken evlenen ergenlerin %17.5'inin (n=7) gayri resmi eşinden ayrıldığı saptanmıştır. Eşinden ayrılan 7 ergenin ayrılma nedenleri incelendiğinde %12.5'inin (n=5) kayıvalide ile anlaşamadığından, %5'inin (n=2) eşin fiziksel şiddetinden ve %2.5'inin (n=1) eşle zorla evlendirildiği için evden kaçıp gayri resmi eşten ayrıldığı öğrenilmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada erken evlenen kız ergenlerin ailesel ve bireysel bazı psiko-sosyal özellikleri, okul terki nedenleri ve evlilik sonrası yaşadıkları sorunlar incelenmiştir. Araştırmada karşılaştırma grubuna göre erken evlenenlerin ebeveynlerinin eğitim durumlarının çoğunlukla ilköğretim ve altı olduğu, annelerinin de erken yaşta evlenip doğum yaptığı, annelerinin çoğunlukla çalışmadığı, ailelerinin devletten daha çok yardım aldığı, kardeş sayılarının daha fazla olduğu ve kendilerinin intihar girişimi ve özyaralama davranışlarını daha fazla oranda sergiledikleri belirlenmiştir. Ayrıca, erken evlenen kız ergenlerin neredeyse tamamının okulu terk ettiği, yaklaşık yarısının ilköğretimi tamamlamadığı, en çok 8. ve 9. sınıfta öğrenimlerini sonlandırdıkları, okulu terk etme nedenlerinin ise en çok erken yaşta evlilikten, ders başarısının kötü düzeyde olmasından ve ailesel sorunlardan kaynaklandığı saptanmıştır. Ailesel sorunların varlığı ve ailesel sorunlarla baş edebilme yönünden de her iki grubun benzer özellikler sergilediği belirlenmiştir. Bunlara ek olarak, evlilik sonrası ergenlerin bir kısmının yaşamlarının olumsuz yönde değiştiği, aile ilişkilerinde sorunlar yaşadıkları, ebeveynlerinden destek görmedikleri ve ruhsal sorunların geliştiği saptanmıştır. Erken evlenen ergenlerin küçük bir kısmının ise çevreleri tarafından dedikoduya maruz kaldıkları, dışlanma ve aşağılanma gibi olaylar yaşadıkları, ailelerinden şiddet gördükleri ve ebeveynlerinin kendi aralarında sorun yaşadıkları saptanmıştır. Ayrıca, bir kısım ergenin (%17.5) resmi nikah

gerçekleşmeden gayri resmi eşinden ayrıldığı ve en çok ayrılma nedenlerinin ise kayıncvalide ile anlaşamama ve fiziksel şiddetten kaynaklandığı belirlenmiştir.

Erken evlenen kız ergenlerin ailesel ve bireysel özelliklerine dair alanyazında kısıtlı sayıda araştırma bulunmakla birlikte, bu çalışmada elde edilen bulgular genel olarak önceki araştırmalarla uyumludur (Duru ve Arslan, 2014; Ertem v.d., 2008; Karakaya ve Gençalp, 2009; Soylu ve Ayaz, 2013). Bu çalışmada erken evlenen kız ergenlerin ailelerine yönelik bulgular (örn., ebeveynlerinin eğitim düzeyinin düşük düzeyde olması, annelerinin ev hanımı olup kardeş sayılarının fazla olması ve ailelerinin devletten yardım almaları), ailelerinin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeylerinin düşük düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Önceki çalışmalarda da bu araştırmayla benzer olarak, erken yaşta evlenen kadınların ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyinin düşük düzeyde olduğu ve ailelerinde eğitimsizliğin hakim olduğu, okulu terk ettikleri, intihar girişimlerinin olduğu ve ruhsal bozukluk yönünden risk altında oldukları aktarılmaktadır (Dabak, 2014; Duru ve Arslan, 2014; Ertem v.d., 2008; Karakaya ve Gençalp, 2009; Soylu ve Ayaz, 2013; Udgiri, 2017). Bu çalışmadan farklı olarak da Güneş ve diğerlerinin (2016) araştırmasında okuryazar oranının düşüklüğü yönünden erken evlenenler ile karşılaştırma grubu arasında fark bulunmamıştır. Buna karşın, söz konusu araştırmada karşılaştırma grubu ile çalışma grubunun yaş ortalamaları arasında fark mevcuttur. Örneklemi oluşturan iki grubun arasında yaş farkının olması bulguları etkileme ihtimali nedeniyle sorun teşkil etmektedir. Bu çalışma ile Güneş ve diğerlerinin (2016) bulgularındaki farklılık bu sorundan kaynaklanmış olabilir.

Bu çalışmada erken evlenen ergenlerin annelerinin de eğitim düzeylerinin düşük olduğunun ve erken yaşta evlendiklerinin belirlenmiş olması, araştırmanın önemli bulgulardan biri olup, alanyazınla paralellik göstermektedir (örn., Ertem v.d., 2008; Yiğit, 2015). Erken evlenen ergenler, öğrenime devam etme ve evlilik konusunda annelerini model almış olabileceği gibi ailelerinin sosyo-ekonomik durumundan ve/veya içinde buldukları kültürün normları nedeniyle de anneleriyle benzer bir kaderi yaşamak zorunlu kalmış olabilirler. Ayrıca, annenin eğitim düzeyinin düşük olması, ergenlerin anneden gerekli eğitimsel desteği sağlayamayacağı için derslere veya okula bağlılığını olumsuz yönde etkileyen bir faktör olabilir. Erken evlenen ergenlerin kardeş sayılarının da fazla olduğu düşünüldüğünde bu ergenlerin eğitim yönünden ihmale maruz kalma olasılıkları artmaktadır. Aynı zamanda, bu çalışmada belirlenmiş olan

erken evlenenlerin sanatsal ve/veya sportif herhangi bir etkinliğe katılma oranlarının düşük olması, ergenlere erken yaşta evlenme düşüncesine yatkınlık oluşturabilir. Şöyle ki okul gibi sosyal bir ortama gitmeyerek sanatsal ve/veya sportif herhangi bir etkinliğe katılmayan, aile içinde de ergenlik döneminin psiko-sosyal ihtiyaçları karşılanmayan ve tüm zamanını evde geçiren bir ergen için bu durum erken evliliğe güdüleyen bir durum olabilir. Ancak bu konuda kesin bir görüşe varılabilmesi için nedensel araştırmalara ihtiyaç vardır. Bunun haricinde, her ne kadar bu çalışmada ergenlerin neredeyse tamamı kendi rızalarıyla evlendiklerini belirtirler de kendilerinin adli bir işlem sebebiyle merkeze geldikleri düşünüldüğünde, mağdurlar ailelerinin veya gayri resmi eşlerinin ceza almaması için rıza varlığını belirtmiş olabilirler. Nitekim ergenlere şikâyetçi olma durumları sorulduğunda fiziksel şiddet ve benzeri birçok sorunla karşılaşmış olanların dahi eşinden veya ailesinden şikâyetçi olmamaları bu görüşü destekler niteliktedir.

Bu çalışmanın önemli bulgularından birisi; erken evlenenlerin yaklaşık yarısının zorunlu olan ilköğretimi tamamlamadığının, en çok 8. ve 9. sınıfta öğrenimlerini sonlandırdıklarının, okulu terk nedenlerinin ise en çok erken yaşta evlilikten, ders başarılarının kötü düzeyde olmasından ve ailesel sorunlardan kaynaklandığının belirlenmiş olmasıdır. Alanyazında erken yaşta evlenen ergenlerin okul terkinin yüksek oranda olduğu (örn., Ayaz, Ayaz ve Soylu, 2012) ve okul terki yönünden 9. sınıfın kritik bir dönem olduğu bilinmektedir (Uysal ve Şahin, 2007). Buna karşın, erken evlenenlerin neredeyse üçte birinin 8. sınıfı tamamlamadan okulu terk etmeleri, özellikle okul psikolojik danışmanlarına ve eğitimcilere bu sınıf düzeyindeki kız ergenlere daha da dikkat edilmesi gerektiğini göstermektedir. Yaş açısından 8. sınıf öğrencisinin ortalama 14 yaşında olduğu ve bu dönemde kız çocuklarının fiziksel olarak belli bir olgunluğa eriştikleri göz önüne alındığında, bu dönemdeki ergenlerin ebeveynleri fiziksel gelişimi erken yaşta evlilik için yeterli bir koşul olarak görüyor olabilirler. Nitekim İlhan-Tunç'un (2009) nitel araştırmasında da kız çocuklarının ergenliğe girmelerinin ve fiziksel olgunluğa erişmelerinin, çevre tarafından ailenin baskı görmesine ve ebeveynlerin kız çocuklarını okula göndermemesine yol açan bir faktör olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak, alanyazında erken evlenenlerin okul terki nedenleri olarak en çok "okula gönderilmeme"nin vurgulandığı, "ekonomik sebepler"nin ise bu çalışma ile benzer olarak daha düşük oranda olduğu görülmektedir (Karakaya ve Gençalp, 2009; Soylu ve Ayaz, 2013). Ailesel özelliklere ilişkin elde edilen

tüm bulgular birarada değerlendirildiğinde ise okul terkinin maddi nedenlerden daha çok toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklanabileceği, ailesel (örn., anne rol modeli) ve kültürel (örn., akraba evliliği) faktörlerin de bu durumu desteklediği düşünülmektedir.

Bu çalışmada evlilik sonrası ergenlerin ailesel ve çevresel birçok sorunla karşılaştığının belirlenmiş olması çarpıcı bulgulardan biridir. Çalışmada alanyazınla uyumlu olarak, erken evlenenlerin geniş aile ile yaşamak zorunda kaldıkları, fiziksel şiddet görebildikleri ve ruhsal sorunlar yaşadıkları görülmektedir (Çoban, 2009; Güneş v.d., 2016; Soylu ve Ayaz, 2013). Ancak, bu çalışmada bazı ergenlerin evlendikleri için çevreleri tarafından dedikoduya maruz kaldıklarının, dışlandıklarının, damgalanma ve aşağılanma gibi olaylar yaşadıklarının belirlenmesi alanyazından farklı bir bulgudur. Önceki çalışmalarda erken yaşta evliliklerin toplumda yaygın olduğu için sorun olarak algılanmadığı ve normal karşılandığı saptanmıştır (örn., Çakır, 2013). Araştırma bulguları arasındaki bu farklılık, çalışma gruplarının yaşadıkları sosyal çevrenin erken yaşta evliliklere yönelik tutum farklılığından kaynaklanıyor olabilir. Bununla birlikte, tüm bulgular birarada ele alındığında, sosyal çevrede erken evliliğe yönelik olumsuz bir bakış açısı olsa dahi bu çalışmada adli bildirim sosyal çevre tarafından değil de hastane tarafından yapıldığı görülmektedir. Yine, bu çalışmada erken evlenenlerin bir kısmının özellikle kayınvalide ile sorun yaşamalarından dolayı eşten ayrıldıklarının belirlenmiş olması da alanyazında yeni bir bulgudur. Bu sonuç, erken evlenenlerin evlilik sonrası yaşadıkları psikolojik baskının ve uyum güçlüğüne göstergelerinden biridir. Bununla birlikte, bu çalışmada bazı ergenlerin yaşamlarının olumsuz yönde değiştiğini ve ebeveynlerinden destek görmediklerini belirtmeleri de ergenlerin pişmanlıklarını ve desteğe ihtiyaçlarının olduğunu göstermektedir. Bu görüşle paralel olarak, bir nitel araştırmada da erken yaşta evlenen kadınların çoğunluğu, evlilik sonrasında beklentilerinin karşılanmadığını, hayal kırıklıkları, yeni rolleriyle ilgili çatışmalar ve uyum güçlüğü yaşadıklarını belirtmişlerdir (Duru ve Arslan, 2014).

Bu araştırmada bazı kısıtlılıklar bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, çalışma grubu araştırma sürecinde erken yaşta evlilik nedeniyle adli görüşme için merkeze gelen 65 ergen arasından çalışma kriterlerini sağlayan 40 ergen (%61.5) seçilerek oluşturulmuştur. İkinci olarak, bu araştırmanın yöntemi itibari ile erken yaşta evlilik ve söz konusu değişkenler arasında net olarak nedensel bir

ilişki kurulamamaktadır. Üçüncü olarak, çalışma öncesi katılımcıların hepsine isimlerinin gizli tutulacağı ve verdikleri bilgilerin yalnızca bilimsel amaçla kullanılacağı Bilgilendirilmiş Onam Formu ile kendilerine açıklanmış olsa da erken evlenen ergenler adli bir nedenle Çocuk İzlem Merkezi'ne geldiklerinden adli yönden şüpheli konumunda olan gayri resmi eşlerinin ceza almaması için bazıları evlilik sonrası yaşadıkları sorunları gizlemiş olabilirler. Dördüncü olarak, çalışmanın evrenini Ankara'da yaşayan ve erken yaşta evlenen ergenler oluşturmaktadır. Bu durum sebebiyle bulgular tüm ergenlere genellenememektedir. Son olarak, erken yaşta evlilik konusunda var olan kaynakların ele alınan değişkenler yönünden sınırlı olması ve çoğunun evlilikten yıllar sonra gerçekleştirilmiş olması kuramsal yönden yaşanan bir diğer kısıtlılıktır.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma ile erken evlenen ergenlerin bireysel ve ailesel birçok farklı özellikler sergiledikleri ve psiko-sosyal desteğe ihtiyaç duydukları görülmektedir. Ayrıca, erken evliliğin okul terki ile ilişkili bir faktör olup, sadece bireysel değil, ailesel ve toplumsal sonuçlara yol açtığı da araştırma bulgularından anlaşılmaktadır. Son olarak, elde edilen bulgular ışığında birtakım öneriler sunmak mümkündür. Ergenlerin erken yaşta evliliğinin önlenmesi için başta okul terki, toplumsal cinsiyet rolleri gibi bireysel, ailesel ve toplumsal birçok faktörün başta psikolojik danışmanlar olmak üzere çocuk ve aile ile çalışan uzmanlar tarafından multidisipliner bir yaklaşımla ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte, şu an erken yaşta evlenmiş kız ergenler, intihar gibi ruhsal sorunlar ile gerek eşinin gerekse ailesinin fiziksel ve duygusal istismarı yönünden takip edilmelidir. Bunun için Aile ve Sosyal Politikalar, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlığında görev yapan uzmanların ortak çalışmalar yürütmesi, psiko-sosyal müdahale programları hazırlamaları ve uygulamaları yararlı olabilir. Bir diğer yönden, erken yaşta evlenen ve okul terki olan ergenlerin eğitim tedbiri ile takipleri yapılabilir ve eğitimlerini açıktan tamamlamaları sağlanabilir. Ayrıca, bu çalışmada erken yaşta evlenen ergenlerin annelerinin de küçük yaşta evlendiği göz önüne alındığında gerek ergenlerin gerekse annelerin erken evliliğin olumsuz sonuçları konusunda bilgilendirilmesi ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik bakış açılarının değiştirilmesi bu sorunun önlenmesinde faydalı olabilir.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Nilüfer Koçtürk. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesinde görev yapmaktadır. Adli görüşme, çocuk istismarı ve ihmali, cinsel istismar, tekrarlanan mağduriyet, toplumsal cinsiyet rolleri, mitler, bireysel ve ailesel risk faktörleri, sosyal destek, çevrimiçi şiddet, aile-içi şiddet, engellilik, çocukların gelişimsel sorunları ve bilişsel davranışçı terapi çalışma alanlarıdır.

She works at Yıldırım Beyazıt University Yenimahalle Research and Training Hospital. Her research interests include the forensic interview, child abuse and neglect, sexual abuse, revictimization, myths, individual and familial risk factors, social support, online violence, family violence, child's developmental problems, disability and cognitive behavioural therapy.

Filiz Bilge. Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bilim Dalında profesördür. Toplumsal cinsiyet, kadına yönelik şiddet, çocuk istismarı ve ihmali, okula bağlılık, iş doyumunu, tükenmişlik, sosyal destek ve kariyer gelişimi çalışma alanlarıdır.

She is a professor in the Psychological Counseling and Guidance Department at the Hacettepe University. Her research interests include the gender, violence against women, child abuse and neglect, school engagement, job satisfaction, burnout, social support, and career development.

Fadime Yüksel. Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1999'da mezun oldu. Cumhuriyet Üniversitesi Pediatri Anabilim Dalı'nda çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı unvanını aldı. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Pediatri Bilim Dalı'nda yüksek lisansını tamamladı. 2011-2015 yılları arasında Çocuk İzlem Merkezlerinin kuruluşunda ve koordinasyonunda görev aldı. Çocuk istismarı üzerine çalışmaları devam etmektedir. Ankara Atatürk Eğitim Araştırma Hastanesinde halen uzman olarak çalışmaktadır.

She graduated from Gazi University Faculty of Medicine in 1999, she received the title of pediatric specialist at the Cumhuriyet University Pediatrics Department. She completed her master's degree in the Department of Social Pediatrics, Ankara Institute of Health Sciences. Between the years 2011 and 2015, she took part in the establishment and coordination of Child Follow Up Centers in Turkey. She is still working as an expert in Ankara Atatürk Education Research Hospital and continuing to work on child abuse.

Yazar Katkıları / Author Contributions

NK çalışmanın bütün süreçlerinde; tasarlanmasına, veri toplanmasına, analizine ve makalenin yazımına katkı sağlamıştır. FB çalışmanın tasarlanmasına, yazımına ve yayımlanan son halinin onaylanmasına katkıda bulunmuştur. FY veri toplama ve makale yazımına katkı sağlamıştır.

NK contributed to the designing, data gathering, statistics, and writing at all stages of manuscript development. FB provided assistance on designing, writing and approving the final version to be published. FY contributed to the data gathering and writing at various stages of manuscript development.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.

It has been declared that authors hadn't any conflicts of interest.

Fonlama / Funding

Bu çalışmada herhangi bir fon desteği alınmamıştır.

This manuscript involved no financial support.

Etik Bildirim / Ethical Standards

Çalışma için etik kurul izni alınmıştır. Ayrıca çalışmada uygulanan bütün süreçler 1964 Helsinki Bildirgesi'nin ve sonraki düzenlemelerinin etik standartları ile uyumludur. Çalışmada yer alan katılımcılar gönüllü olarak çalışmada yer almış olup kendilerinden bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

The study was approved by the institutional review board. All procedures performed in studies were in accordance with the ethical standards of the 1964 Helsinki Declaration and its later amendments. In addition, participants were included in this study on a voluntary basis and informed consent forms were administered.

ORCID

Nilüfer Koçtürk <http://orcid.org/0000-0001-6124-1842>

Filiz Bilge <http://orcid.org/0000-0001-7502-3846>

Fadime Yüksel <http://orcid.org/0000-0001-5390-9590>

KAYNAKÇA

- Acemoğlu, H., Ceylan, A., Saka, G., & Ertem, M. (2005). Diyarbakır'da Erken Yaş Evlilikleri. *Aile ve Toplum*, 2(9), 115-120.
- Ayaz, M., Ayaz, A. B., ve Soylu, N. (2012). Çocuk ve ergen adli olgularda ruhsal değerlendirme. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 15, 33-40.
- Aziz, A. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri ve teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Boran, P., Gökçay, G., Devocioğlu, E., ve Eren, T. (2013). Çocuk gelinler. *Marmara Medical Journal*, 26, 58-62. doi:10.5472/MMJ.2013.02751.1
- Bulut, K., Uysal, C., Korkmaz, M., Sivri, S., Bozkurt, İ., Durmaz, U., ... Gören, S. (2015). Evaluation of the early age married girls applying to our department. *Open Journal of Pediatrics*, 5(04), 334-338. doi: 10.4236/ojped.2015.54050
- Burcu, E., Yıldırım, F., Sırma, Ç. S., ve Sanıyaman, S. (2015). Çiçeklerin kaderi: Türkiye'de kadınların erken evliliği üzerine nitel bir araştırma. *Bilig*, 73, 63-98.
- Çakır, H. (2013). *Sosyo-kültürel ve ekonomik faktörler çerçevesinde erken evlilikler: Ankara Pursaklar örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çaparlar, C. Ö., ve Dönmez, A. (2016). Bilimsel araştırma nedir, nasıl yapılır? *Turkish Journal of the Anaesthesiology and Reanimation*, 44, 212-218. doi:10.5152/TJAR.2016.34711
- Çoban, A. İ. (2009). Adölesan evlilikleri. *Aile ve Toplum*, 4(16), 37-50.
- Dabak, Ş. (2014, Mayıs). *Türkiye'de erken ve zorla evlilikler, "çocuk gelinler"*. Z. Kuşoğlu (Başkan), Gençlik ve Kültürel Mirasımız Uluslararası Kongre. Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde yapılan kongre, Samsun.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in applied linguistics*. New York: Oxford University Press.
- Duru, E., ve Arslan, G. (2014). Evlenmek amacıyla evden kaçan kız ergenler: Bir olgubilim çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 36-48.
- Ertem, M., Saka, G., Ceylan, A., Değer, V., ve Çiftçi, S. (2008). The factors associated with adolescent marriages and outcomes of adolescent pregnancies in Mardin Turkey. *Journal of Comparative Family Studies*, 39(2), 229-239.

- Günen, H., & Tacoğlu, T. P. (2017). Mardin'de gerçekleştirilen tercihli ve geleneksel evliliklerin nedenleri ve evliliğe karar verme süreci. *Hacettepe University Journal of Turkish Studies*, 26, 187-222.
- Güneş, M., Selçuk, H., Demir, S., İbiloğlu, A. O., Bulut, M., Kaya, M. C., ... Sır, A. (2016). Çocuk evliliği yapan kadınlarda çift uyumu ve çocukluk çağı ruhsal travması. *Journal of Mood Disorders (JMOOD)*, 6(2), 63-70. doi: 10.5455/jmood.20160425100345
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2014). *2013 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*.
http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2013/rapor/TNSA_2013_ana_rapor.pdf adresinden erişildi.
- Henry, E. G., Lehnertz, N. B., Alam, A., Ali, N. A., Williams, E. K., Rahman, S. M., ... Winch, P. J. (2015). Sociocultural factors perpetuating the practices of early marriage and childbirth in Sylhet District, Bangladesh. *International Health*, 7(3), 212-217. doi:10.1093/inthealth/ihu074
- Herbert, R., Beck, B., Brown, J., & Bilston, L. E. (2017). Case-control studies. *Journal of Physiotherapy*, 63(4), 264-266. doi:10.1016/j.jphys.2017.08.007
- İlhan-Tunç, A. (2009). Kız çocuklarının okula gitmeme nedenleri Van ili örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 237-269.
- Karakaya, E., ve Gençalp, N. S. (2009). Sosyoekonomik düzeyi düşük bölgede yaşayan adölesan evli kadının üreme sağlığı sorunları. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 6(1), 34-40.
- Orçan, M., ve Kar, M. (2008). Türkiye'de erken yaşta yapılan evlilikler ve risk algısı: Bismil örneği. *Aile ve Toplum*, 4(14), 97-111.
- Özşahin, A., Zencir, M., Gökçe, B., & Acımuş, N. (2006). Adolescent pregnancy in West Turkey. Cross sectional survey of married adolescents. *Saudi Medical Journal*, 27(8), 1177-1182.
- Soylu, N., ve Ayaz, M. (2013). Adli değerlendirme için yönlendirilen küçük yaşta evlendirilmiş kız çocuklarının sosyo demografik özellikleri ve ruhsal değerlendirmesi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(2), 136-144. doi: 10.5455/apd.36694

- Sümbüloğlu, K., ve Akdağ, B. (2010). *Kanıt dayalı tıp*. Ankara: Sistem. <http://acikerisim.pau.edu.tr/xmlui/handle/11499/1005> 08.05.2018 tarihinde erişildi.
- Teddlie, C., ve Yu, F. (2007). Mixed methods sampling: A typology with examples. *Journal of Mixed Methods Research*, 1(1), 77-100. doi: 10.1177/2345678906292430
- TÜİK. (2016). *İstatistiklerle Çocuk*, 2015. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21521> adresinden 27.02.2018 tarihinde erişildi.
- TÜİK. (2017). *Türkiye Aile Yapısı Araştırması*, 2016. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21869> adresinden 27.02.2018 tarihinde erişildi.
- Udgiri, R. (2017). Socio-demographic factors for early marriage and early pregnancy-A community based study. *Journal of Comprehensive Health*, 5(2), 59-66.
- UNICEF (2004). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. İnsan Hakları Koordinasyonu Üst Kurulu. UNICEF Türkiye. https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarinaDairSozlesme.pdf adresinden 01.03.2018 tarihinde erişildi.
- UNICEF (2017). UNICEF global databases, 2017, based on DHS, MICS and other national surveys, 2010-2016. <https://data.unicef.org/topic/child-protection/child-marriage/#> adresinden 01.03.2018 tarihinde erişildi.
- Uysal, A., ve Şahin, Y. (2007, Eylül). *Ortaöğretimde okulu bırakma olgusunu tetikleyen yapısal/çevresel faktörler*. XVI. Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan bildiri, Tokat. Özet http://www.pegem.net/akademi/bildiri_detay.aspx?id=5111 adresinden 27.02.2018 tarihinde erişildi.
- Wodon, Q., Nguyen, M. C., & Tsimpo, C. (2016). Child marriage, education, and agency in Uganda. *Feminist Economics*, 22(1), 54-79. doi: 10.1080/13545701.2015.1102020
- Wodon, Q., Male, C., Nayihouba, A., Onagoruwa, A., Savadogo, A., Yedan, A., ... Petroni, S. (2017). *Economic impacts of child marriage : Global synthesis report*. Washington: The World Bank and ICRW. <http://documents.worldbank.org/curated/en/530891498511398503/Economic->

impacts-of-child-marriage-global-synthesis-report adresinden 28.02.2018 tarihinde erişildi.

- Yılmaz, E., Yılmaz, Z. V., Karşlı, M. F., Gültekin, İ. B., Seven, B., Kara, O. F., ve Küçüközkan, T. (2015). Bir eğitim ve araştırma hastanesinde doğum yapan adölesan gebelerin obstetrik ve perinatal sonuçları. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 12(6), 213-216.
- Yiğit, T. (2015). *Feminist sosyal hizmet yaklaşımı bağlamında ataerkil ideoloji ve erken evlilikler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yüksel, F., Çelik, S., Odabaş, E., Keser, N., Yazıcı, D., Kars, G., ... Ulukol, B. (2012, Ekim). Childhood Marriage. XIX. ISPCAN International Congress on Child Abuse and Neglect'te sunulan poster, İstanbul.
- Yüksel-Kaptanoğlu, İ., ve Ergöçmen, B. (2012). Çocuk gelin olmaya giden yol. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 129-161.

EXTENDED SUMMARY

Introduction: Underage marriage, which means legal or illegal marriage before the age of 18, is one of the most important personal and social problems seen specifically in underdeveloped countries (Henry et al., 2015). Research results in Turkey show that the underage marriage percentage of women is between 5.2% and 71.3%. However, there is no reliable data concerning the prevalence all over Turkey (Dabak, 2014).

In literature, the role of culture in the formation of underage marriage is underlined, which includes traditional practices and the patriarchal system (Burcu, Yildirim, Sirma, & Saniyaman, 2015; Ertem, Saka, Ceylan, Deger, & Ciftci, 2008; İlhan-Tunc, 2009; Yigit, 2015; Yuksel et al., 2012). Moreover, there are studies in literature on the negative impact of underage marriage on women's health and their social and psychological situation (such as their education, legal rights, etc.) (Dabak, 2014; Ertem et al., 2008; Gunes et al., 2016; Soylu & Ayaz, 2013; Yilmaz et al., 2015; Yigit, 2015). In one of these studies, it was determined that 45.8% of adolescents were diagnosed with at least one mental disorder, and that the most frequently diagnosed ones are major depression disorder and adjustment disorder (Soylu & Ayaz, 2013). In addition to these, it was also underscored in literature that marriage does not meet the expectations of those who made married underage, they experience disappointment, they are ostracized by their families, and that they experience conflict and adjustment difficulties concerning their new roles (Duru & Arslan, 2014). Moreover, it is also seen that in underage marriages domestic problems are frequently experienced and that there is physical abuse (Karakaya & Gencalp, 2009). When the issue is tackled from the education perspective, it is emphasized in literature that girls who have an underage marriage also have low educational level and that one of the reasons for dropping out of school is marriage (e.g., Soylu & Ayaz, 2013). However, depending on the differences of samples, the percentage of dropping out of school due to marriage ranges between 7.3% to 15% (Karakaya & Gencalp, 2009; Soylu & Ayaz, 2013).

It is highly important to determine the reasons that cause girls to drop out as well as to determine their individual and familial characteristics in order to prevent underage marriage, which is the underlying cause of many individual and social problems. It is thought that this would guide especially school

counsellors in their studies to prevent underage marriage and dropping out. When it is taken into consideration that studies on underage marriage are limited in number and that many of them do not have a comparison group, it is thought that there is need for a new study on underage marriage. In this respect, the aim of this study is to determine the individual and familial characteristics of girls who have underage marriage, their reasons for dropping out, and the problems they face during their marriage.

Method: In this descriptive study, participants are 40 girls who married underage and 30 girls who have no such history between the ages 14-18 and who applied to Ankara Child Follow-up Center in 2013. Convenience sampling method was used as the sampling method. Average age of children in the study group is $\bar{x}=16.13$, $SS=0.93$.

After getting permission from the ethics committee, 40 parents and 40 girls, who married underage and came to Yenimahalle State Hospital Child Follow-up Center, were reached. Comparison group consists of 30 parents and adolescents who came to the center and had no history of underage marriage. Participants were informed about the aim of study and were involved in the study on a voluntary basis. Those who accepted to participate in the study were asked to fill in the Family and Adolescent Information Form. Data were gathered between October 2013 and December 2013.

Data obtained in the study were analyzed with SPSS 21.0. Chi-square tests, frequency (f) and percentage (%) were used for sub-problems. Error margin limit was taken to be .05 in the study.

Findings: When the education level of parents with adolescents who have underage marriage was examined, it was determined that 92.5% of mothers (n=37) have primary school education or less, and 7.5% (n=3) of them are secondary school graduates; 85% of fathers (n=34) have primary school education or less, 10% (n=4) of them are secondary school graduates, and only 5% (n=2) of them are high school graduates. Moreover, in the independent samples t-test analysis, it was determined that there is a meaningful difference between the underage marriage group and comparison group in terms of the average age of mothers to give birth to their firstborn ($t=-3.340$; $p<0.001$).

When familial characteristics of adolescents in both groups were compared, it was seen that there is a meaningful difference in the averages of groups in terms of whether the mother is employed [χ^2 (sd=1, n=70)= 8.750, $p<0.01$], whether the family receives state benefit [χ^2 (sd=1, n=70)= 7.802, $p<0.01$], the number of siblings [χ^2 (sd=1, n=70)= 4.444, $p<0.05$], and the marriage age of the mother [χ^2 (sd=1, n=70)= 8.873, $p<0.01$] (Table 1). On the other hand, no meaningful difference was found in the averages of groups in terms of the existence of familial problems [χ^2 (sd=1, n=70)= 3.262, $p>0.05$] and the ability to handle these problems [χ^2 (sd=1, n=70)= 0.113, $p>0.05$].

There is a history of physical abuse of 7.5% (n=3) of the adolescents by their fathers. Likewise, 7.5% (n=3) of them have a history of suicide attempt and 7.4% (n=3) of them have a history of self-harm. It was seen that there is a meaningful difference in the averages of adolescents in both groups in terms of whether they are interested in sports or art activities [χ^2 (sd=1, n=70)= 21.907, $p<0.001$] and dropping out of school [χ^2 (sd=1, n=70)= 62.072, $p<0.001$] (Table 1).

When the class level where the adolescent drops out of school is examined, it was determined that 2.6% (n=1) drops out at 2nd grade, 2.6% (n=1) drops out at 4th grade, 5.1% (n=2) drops out at 5th grade, 5.1% (n=2) drops out at 7th grade, 33.3% (n=13) drops out at 8th grade, 35.9% (n=14) drops out at 9th grade, 10.3% (n=4) drops out at 10th grade, and 5.1% (n=2) drops out at 12th grade. Most frequent reasons for dropping out are marriage (38.5%), academic failure (25.6%), and familial problems (12.8%).

When the problems experience during marriage were examined, adolescents reported that they heard gossip about their marriage (12.5%, n=5), they experienced labelling and humiliation (15%, n=6), they were ostracized (12.5%, n=5), they suffered domestic violence (7.5%, n=3), their life changed in a negative direction (20%, n=8), they received no support from their parents (20%, n=8), they experienced problems with family relations (25%, n=10), they had issues with their parents because they married (17.5%, n=7), and they experienced mental problems after getting married (22.5%, n=9). In addition to these, 17.5% (n=7) of adolescents separated from their illegal spouses. When the reasons of these seven adolescents for their separation were examined, it was found out that 12.5% (n=5) of them got separated because

they could not get along with their mothers-in-law, 5% (n=2) got separated because of domestic violence, and 2.5% (n=1) got separated because they ran away as they were married to their spouses by force.

Conclusion and Suggestions: In this study, individual and familial psychosocial characteristics of female adolescents who married underage, the problems they experience in marriage as well as the existence of dropping out of school and its reasons were examined. In the study, it was determined that compared to the comparison group, parents of adolescents who married underage mostly have primary school education or less, the mothers married young and gave birth young, most of the mothers do not work, families in this group receive state benefits more, the number of siblings is higher, and such behaviors as suicide attempts and self-harm are exhibited more frequently. Moreover, it was determined that almost all of the adolescents who married underage dropped out of school, approximately half of them did not complete primary school education, most of them dropped out at 8th and 9th grades, their reasons for dropping out mostly result from low academic achievement, underage marriage, and familial problems. It was determined that both groups exhibit similar characteristics in terms of the presence of familial problems and the ability to deal with them. Additionally, it was determined that lives of some of the adolescents took a negative turn after marriage, they experienced problems in their family relations, they did not receive support from their parents, and that they experienced mental problems. A small percentage of adolescents who married underage became gossip fodder, experienced exclusion and humiliation, were subject to domestic violence, and their parents had issues. Moreover, it was determined that some adolescents separated from their spouses, and the most frequently expressed reasons were being unable to get along with their mothers-in-law and domestic violence. Although there is a limited number of studies in literature on the familial and individual characteristics of female adolescents who married underage, findings obtained in those are compatible with the findings of this study (Duru & Arslan, 2014; Ertem et al., 2008; Karakaya & Gencalp, 2009; Soylu & Ayaz, 2013).

In this study, findings related to the families of female adolescents who married underage (e.g. low level of education of parents, mothers being housewives, high number of siblings, and receiving state benefit) indicate that these families have low socio-economic and socio-cultural levels. Previous

studies also indicate that the families of women who married underage have low socio-economic levels, the families are uneducated, most of them are drop-outs, there are suicide attempts, and they are under risk for mental disorders (Dabak, 2014; Duru & Arslan, 2014; Ertem et al., 2008; Karakaya & Gencalp, 2009; Soylu & Ayaz, 2013). However, certain findings such as class level where students dropped out, social reactions experienced after marriage and reasons for divorce could not be analyzed as there is no result obtained in relation to these in previous studies. That being said, the fact that some adolescents expressed how their lives took a turn for the negative and that they do not see any support from their parents show that there is regret and that they need support. Parallel to this, a qualitative study also determined that many of the women who married underage experienced disappointment, conflict with their new roles, and adjustment problems (Duru & Arslan, 2014).

In literature, it is known that 9th grade is critical for dropping out of school (Uysal & Sahin, 2007). However, in this study, it was seen that almost one third of those who married underage dropped out of school before they completed 8th grade, which indicates that especially school counselors and educators should pay closer attention to female adolescents at this class level. In addition to this, “not being sent to school” is the most underlined reason in literature for dropping out of school, “economic reasons” is less frequent a reason, similar to the findings of this study (Karakaya & Gencalp, 2009; Soylu & Ayaz, 2013). When all the findings related to familial characteristics were examined all together, it was seen that dropping out of school for female adolescents is mostly due to gender roles rather than economic reasons, and that familial (e.g., mother as a role model) and cultural (e.g., close-kin marriage) factors contribute to this situation.

There are certain limitations to this study. First of all, study group was formed by selecting 40 adolescents meeting the criteria among the 65 who came to the center for a forensic interview due to underage marriage. Secondly, because of the research method of the study, no causal connection can be found between underage marriage and the said variables. Thirdly, because adolescents who married underage came to the Child Follow-up Center for legal reasons, they may have hid their marital problems so that their illegal spouses, who are suspects, do not get convicted.

Consequently, with this study it can be seen that adolescents who married underage exhibit many individual and familial differences and that they are in need of psycho-social support. Moreover, it is clear that underage marriage is a factor related to dropping out of school and that it has not only individual but also familial and social consequences. In order to prevent underage marriage various individual, familial, and social factors such as dropping out of school and gender roles should be tackled with a multidisciplinary approach by psychological counselors and experts who work with children and families. On the other hand, female adolescents who have already married underage should be monitored in terms of mental problems such as suicide as well as physical and emotional abuse of their spouses and families. It is thought that informing adolescents and adults of the negative consequences of underage marriage and altering perceptions of gender roles would contribute to the prevention of this problem.